

Píše Jiří Flaišman

(E*forum, 29. 07. 2015)

V situaci, kdy nemáme běžně k dispozici vydání sebraných spisů ani u těch osobností, o jejichž významu pro naši, potažmo světovou literární vědu není vcelku nutno diskutovat – příkladem může být po léta pocítovaná absence souborného vydání prací Jana Mukařovského –, pošilháváme potutelně za hranice, kde se podobné projekty realizují. Obzvláště to platí u těch badatelů, jejichž dílo či životní osudy jsou spojeny s naším domácím prostředím. Mezi takové osobnosti patří i **Roman Jakobson**, jehož **Selected Writings** vycházejí od šedesátých let, poslední svazky pak v nakladatelství Mouton De Gruyter v Berlíně, respektive v New Yorku. Jakobsonovy SW byly v nedávné době rozhojneny o další dva svazky. Jejich editorem je slavista působící dlouhá léta na Michiganské univerzitě a badatel zabývající se Jakobsonovým dílem dlouhodobě, **Jindřich Toman**. Ten k vydání připravil devátý díl přinášející **Uncollected Works** z období 1916–1943, který pro množství textů musel být rozdělen do dvou svazků (do roku 1933, od roku 1934). První část s editorovým úvodním slovem a ediční poznámkou vyšel v roce 2013, svazek druhý pak v roce následujícím.

Devátý díl Jakobsonových SW shrnuje všechny texty z autorova „československého období“ publikované vesměs v periodickém tisku s výjimkou těch, jež jsou součástí větších prací nebo které autor později přepracoval. Jak je charakteristické pro celý projekt, i v devátém díle najdeme texty v jejich původních jazykových zněních, v tomto případě texty psané rusky, německy, francouzsky a česky (tj. bez sjednocujícího překladu do některého ze světových jazyků, nejlépe angličtiny, v komentáři). Oba svazky, mající charakter doplňků k jádru ustavenému prvním až osmým dílem SW, představují Jakobsona v mnoha polohách (obsah svazku 1 srov. [zde](#); svazku 2 [zde](#)) a ve škále žánrů (studiích, recenzích, zprávách, nekrolozích, polemikách, anketních odpovědích, rozhovorech atd.), přispěvatele časopisů úzce odborných (Slovo a slovesnost, Slavische Rundschau), kulturních revuí (Listy pro umění a kritiku, Index), deníků (Tribuna, Lidové noviny, Prager Presse) nebo sborníků a almanachů.

Jindřicha Tomana čekal obtížný ediční úkol, když se musel vypořádat s celou řadou komplikací. Jednak zpracovával materiál různojazyčný, jednak musel vyřešit otázku kompozice svazků, hlavně pokud jde o jejich „komunikaci“ s dalšími díly SW, jejichž jádro si dle tematického klíče rozvrhl sám Jakobson. Tomanovým úkolem tak bylo takřikajíc upgradovat původní „vybrané spisy“ na „sebrané“. (Pokračování Uncollected Works, sv. 10, práce ze 40. až 80. let, chystá k vydání Linda Waughová.) Editor se mohl opřít o dlouholeté výzkumy Stephena Rudyho (a právě Lindy Waughové), mj. také o Rudyho bibliografii (k níž se rovněž v bibliografických údajích za každým textem 9. dílu SW odkazuje), byl si však vědom jejích nedostatků, a proto v Tomanových

svazcích nalezneme i položky v bibliografii neobsažené. Za výrazný nedostatek edičního aparátu SW (výtku se vztahuje na celý ediční projekt) bychom mohli označit to, že čtenáři neobeznámenému důkladněji s proporcemi Jakobsonova díla nejsou dány k dispozici jasné informace o tom, co do svazku zařazeno je, jaké texty z daného období nalezneme v jiných dílech SW, jaké texty autor přepracoval, popřípadě převedl v rámci jiných celků do jiného jazyka apod. Pak by bylo i jasnější, zda namátkou hledané drobné články např. z Lidových novin z let 1936–1937 (např. Alexander Belic šedesátníkem, Puškinův večer Masarykovy univerzity, Profesor Benveniste v Praze, Erich Berneker zemřel) přinese či již v přepracované podobě obsáhl jiný svazek SW, nebo zda se jedná o opomenutí, jež vzniklo již při sestavování bibliografie (srov. její on-line verzi [zde](#)).

Druhý svazek devátého dílu SW uzavírá přetisk původně samostatně vydané Jakobsonovy studie Moudrost starých Čechů (nákladem Československého kulturního kroužku, New York 1943 – nejprve časopisecky v Nedělních Newyorských listech téhož roku). Ta vyšla také v Čechách v letošním roce samostatně v edici Tomáše Hermanna a Miloše Zelenky nákladem Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a nakladatelství Pavla Mervarta. Na významné postavení této Jakobsonovy práce v rámci jeho díla kdysi upozornil objeveně Jiří Brabec, později ji shrnul, následnou polemiku zmapoval a Moudrost starých Čechů zasadil do úzce dobového i širokého historického kontextu výborně Jan Lehár v České literatuře (1995, č. 1; též [zde](#)). Hermannova a Zelenkova edice (ke které se snad vrátíme v některém z budoucích ech) a vydání Jakobsonovy samostatně vydané knihy v rámci Tomanova souboru, které vycházejí takto de facto současně, nabízejí přítomnému čtenáři komfortní podmínky pro recepci tohoto významného textu. Moudrost starých Čechů lze nyní nahlédnout v kontextu nachystaném svazky SW, tedy jako vyústění Jakobsonových snah o vypořádání se s otázkami například česko-německých vztahů či cyrilometodějské tradice u nás v časopisecky publikovaných příspěvcích různého typu v období první republiky, potažmo v kontextu další Jakobsonovy publicistiky z válečného období. Na druhé straně pražská edice Moudrosti starých Čechů nabízí čtenáři nejen opoznámkovaný text a obšírný úvod, ale i antologii textů z polemiky, kterou vydání Jakobsonova spisu v exilovém krajanském tisku vyvolalo (jedná se o texty S. Budína, E. Goldstückera, A. Hoffmeistera, J. L. Hromádky, O. Odložilíka a J. Voskovce). Pro čtenáře legendárního Jakobsonova spisu prostě ideální situace!